

Un resum: El franquisme (1960-1975)

Resum

El període comprès entre 1959 i 1975 representa la segona etapa del règim franquista, caracteritzada per un intent de modernització econòmica sense concessions democràtiques. El pas de l'autarquia al "desenvolupisme" va ser liderat pels **tecnòcrates de l'Opus Dei**, els quals van impulsar el **Pla d'Estabilització de 1959**, generant un creixement industrial i turístic sense precedents, conegut com el "miracle econòmic".

Aquesta transformació econòmica va derivar en un canvi social profund: l'èxode rural, l'aparició de la societat de consum, la laïcització progressiva i la incorporació de la dona a l'esfera pública.

Tanmateix, la rigidesa política del sistema, dividit entre "immobilistes" i "oberturistes", va ser incapaç d'adaptar-se a les demandes d'una oposició creixent (moviment obrer, estudiantil i eclesiàstic). La crisi final del règim es va veure accelerada per l'assassinat de Luis Carrero Blanco el 1973, la crisi econòmica internacional i el conflicte del Sàhara, culminant amb la mort de Francisco Franco el 20 de novembre de 1975.

1. La Institucionalització del Règim i la Pugna Política

A partir de 1957, el règim va experimentar una renovació interna amb l'entrada dels tecnòcrates, desplaçant progressivament la influència de la Falange. L'objectiu era assegurar la continuïtat de la dictadura mitjançant un nou marc legal que evitava qualsevol obertura democràtica real.

Marc Legislatiu Fonamental

El sistema es va dotar d'una estructura normativa per definir-se com una "democràcia orgànica":

- **Ley de Principios del Movimiento Nacional (1958):** Definició de l'Estat com una monarquia tradicional, catòlica i social, refusant la democràcia parlamentària.
- **Ley Orgánica del Estado (1966):** Va configurar l'Estat com un regne, separant les funcions de cap de l'Estat i cap de govern, però mantenint el poder concentrat en el dictador.
- **Ley de Prensa (1966):** Impulsada per Manuel Fraga, suprimia la censura prèvia però mantenia controls rígids i sancions.
- **Llei de Successió (1969):** Franco va nomenar Joan Carles de Borbó com el seu successor a títol de rei, instaurant la "Monarquia del 18 de juliol".

Divisions Internes

El govern es va fracturar en dues faccions irreconciliables:

1. **Oberturistes:** Partidaris d'una certa liberalització política per integrar-se a Europa.
2. **Immobilistes ("El Búnquer"):** Falangistes i militars contraris a qualsevol canvi que alterés els principis fundacionals del règim.

2. El creixement econòmic i la transformació productiva

El trencament definitiu amb l'autarquia es va produir amb el **Pla d'Estabilització de 1959**, que buscava liberalitzar l'economia i obrir-la al mercat exterior.

Mesures Econòmiques Clau

- Devaluació de la pesseta per afavorir les exportacions.
- Reducció de la despesa pública i congelació salarial per frenar la inflació.
- Obertura a les inversions estrangeres i crèdits internacionals (FMI, OECE).

Impacte en els Sectors Productius

Sector	Canvis i Conseqüències
Agricultura	Èxode rural massiu cap a les ciutats i Europa; mecanització i diversificació de la producció cap a productes de més valor (carn, llet, fruita).
Indústria	Desenvolupament dels sectors químic, energètic i de maquinària. Madrid i Barcelona es consoliden com a pols industrials.
Serveis	"Boom" turístic massiu (especialment a les Illes Balears i el Mediterrani) que va aportar les divises necessàries per equilibrar la balança de pagaments.

3. La transformació de la societat espanyola

La modernització econòmica va canviar la fesomia d'Espanya, passant d'una societat rural a una d'urbana i de consum.

- **Societat de Consum:** L'augment de la renda per càpita va generalitzar la compra d'electrodomèstics (frigorífics, rentadores) i del cotxe particular (Seat 600).
- **Educació i Cultura:** La Llei General d'Educació de 1970 va augmentar l'escolarització i va reduir l'analfabetisme. Es va produir una progressiva laïcització, distanciant-se de la tutela eclesial.
- **El Nou Paper de la Dona:** La incorporació al treball assalariat i l'accés als estudis universitaris van impulsar una consciència feminista incipient. Símbols com la minifaldilla i l'arribada de la píndola anticonceptiva (encara il·legal) van marcar un trencament generacional.
- **Problemàtiques:** El creixement descontrolat va generar barris perifèrics sense infraestructures, especulació urbanística (fenomen conegut com a "balearització") i greus dèficits en sanitat i habitatge.

4. L'Enfortiment de l'oposició

Tot i la repressió (com la creació del Tribunal d'Ordre Públic el 1963), l'oposició al règim es va diversificar i enfortir durant els anys seixanta i setanta.

- **Moviment Obrer:** Consolidació de sindicats clandestins com **Comissions Obreres (CCOO)**, que van utilitzar l'estructura del sindicat vertical per organitzar vagues i reivindicacions.
- **L'Església:** Influenciada pel Concili Vaticà II, part de la jerarquia (Cardenal Tarancón) i els "capellans obrers" es van distanciar del règim, denunciant la falta de llibertats.
- **Moviment Estudiantil:** Les universitats es van convertir en focus permanents de protesta antifranquista, amb una forta politització de joves de classe mitjana.
- **Nacionalismes:** Reivindicació de l'autonomia a Catalunya (Assemblea de Catalunya, 1971) i el País Basc. Aparició de la lluita armada amb **ETA** (1959).

- **Unitat de l'Oposició:** Creació de plataformes unitàries com la Junta Democràtica d'Espanya (liderada pel PCE) i la Plataforma de Convergència Democràtica (liderada pel PSOE), que finalment confluïrien en la "Platajunta".

5. La crisi final i la mort del dictador

El règim va entrar en una fase de col·lapse irreversible a partir de 1973, degut a factors interns i externs.

L'assassinat de Carrero Blanco

El desembre de 1973, l'atemptat d'ETA contra l'almirall Carrero Blanco ("Operació Ogro") va eliminar la figura que havia de garantir la continuïtat del franquisme sense Franco. El buit de poder va exacerbar la lluita entre el búnquer i els reformistes.

Crisis econòmica i política

- **Crisi del Petroli (1973):** Va frenar el creixement econòmic, generant inflació i atur, i va mostrar la dependència externa del model espanyol.
- **Govern d'Arias Navarro:** El seu intent d'obertura ("esperit del 12 de febrer") va fracassar davant la pressió dels sectors més radicals de la dreta.
- **Conflicte del Sàhara:** Aprofitant la malaltia de Franco, el Marroc va organitzar la **Marxa Verda** (1975). Espanya va abandonar el territori mitjançant els Acords de Madrid, incomplint les seves promeses als sahrauís.

El Final del Règim

Els darrers mesos del franquisme van estar marcats per una repressió extrema (execucions de Puig Antich, militants d'ETA i del FRAP) i un aïllament internacional creixent. Francisco Franco va morir el **20 de novembre de 1975**, deixant un país que ja havia iniciat, socialment i econòmicament, el camí cap a una transició que el dictador pretenia deixar "atado y bien atado".